

בשלמים (דברים כו ז) וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שֶׁם' וגו', וכתוב במעשר
שני (שם יד יג) וְאָכַלְתָּ וגו' בַּמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשִׁכְּן שְׁמוֹ שֶׁם' וגו'. הרי
שדבר הלמד מגזירה שוה (–שלמים) חוזר ומלמד את דינו בהיקש
(לתורה).
הגמרא דוחה את הראיה: אָמַר לִיה מַר וּזְמַרָא בְרִיה דְרַב מְרִי
לְרַבִּינָא, והלא מַעֲשֵׂר דְרָגוּ, חוּלִין בְּעֵלְמָא הוּא, ואנו לא הסתפקנו
אלא בקדשים, אבל בחולין הכלל הוא שלמדין למד מן הלמד, לפיכך
כיון שלומדים ממנו לשלמים אפשר לחזור וללמוד מהם לתורה
בהיקש. ואין ראייה מכאן שגם כאשר הלמד ממנו מגזירה שוה הוא
קדשים הלמד ממנו חוזר ומלמד לדבר אחר בהיקש.
הגמרא דוחה את דברי מר זוטרא בריה דרב מרי: אָמַר לִיה רַבִּינָא
למר זוטרא בריה דרב מרי, וכי אָמַר אַמְרָה – מי שאמר שמועה זו
ושבדשים אין דבר הלמד חוזר ומלמד) האם הוא אמר שאינו חוזר
ומלמד דווקא כשהלמד קדש וגם המלמד קדש. הרי הוא לא אמר
כך, ואף כשהלמד אינו קדש, כגון כאן שהלמד הוא מעשר שני
שהוא חולין, די לנו שיהיה הלמד ממנו קדש כדי שלא יוכל לחזור
וללמד. וכיון שמצאנו שלומדים ממעשר שני לשלמים בגזירה שוה,
ומהם לומדים לתורה בהיקש, הרי זו ראייה שהלמד מגזירה שוה יכול
לחזור וללמד בהיקש, כפי שהוכיח רב פפא.
מבררת הגמרא: דְבַר הַלְּמַד בְּגִזְרָה שְׁוֵה, מהו שִׁילְמַד בְּגִזְרָה שְׁוֵה.
משיבה הגמרא: אָמַר רְמִי בַר חֶמְא, למדנו זאת ממה דתניא בענין
חלות תורה. שכן הדין בתורה להביא עמה ארבעה מיני חלות, אחד
חמץ ושלושה מצה, ושלושת מיני המצה הם 'חלות' דקיקין ורבוכה/
ונאמר ברבוכה (ויקרא י ז) וְסֹלֶת מִרְבֵּכַת חֶלֶת' וגו', מכאן לְמַדְנוּ
לְרַבּוּכָה שְׁפָאָה מִן הַסּוּלֶת. חֶלֶת מִנִּין – מהיכן למדנו ל'חלות'
שבאות מן הסולת, תְּלֻמוֹד לְזֹמֵר – יש ללמוד זאת ממה שנאמר
בחלות (שם) 'חֶלֶת מִצּוֹת', ונאמר ברבוכה (שם) 'וְסֹלֶת מִרְבֵּכַת חֶלֶת',
ולומדים בגזירה שוה, שכשם שהרבוכה באה מן הסולת כך החלות
באות מן הסולת. רְקִיקִין מִנִּין – מהיכן למדנו לרקיקין שבאים מן
הסולת, תְּלֻמוֹד לְזֹמֵר 'מִצּוֹת מִצּוֹת'. ולכאורה כוונת הברייתא
שנלמד בגזירה שוה ממה שנאמר ברקיקין (שם) 'וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת', ונאמר
בחלות 'חֶלֶת מִצּוֹת', כשם שהחלות באות מן הסולת כך הרקיקין
באים מן הסולת. הרי שדבר הלמד מגזירה שוה (–החלות) חוזר
ומלמד בגזירה שוה (לרקיקין).
הגמרא דוחה את ראיית רמי בר חמא: אָמַר לִיה רַבִּינָא לרמי בר חמא,
מִמָּא ד'מִצּוֹת מִצּוֹת' מִחֶלֶת גָּמֵר – מנין שכוונת הברייתא ללמוד
בגזירה שוה מהמילה 'מִצּוֹת' הכתובה בחלות מצות של תורה, הֲלָמָּא
מִמָּאָה תְּנִיר גָּמֵר – אולי כוונתה ללמוד בגזירה שוה מהמילה
'מִצּוֹת' הכתובה במנחת תנור הבאה בפני עצמה, שנאמר בה
'סולת' במפורש (ויקרא כד) 'סֹלֶת חֶלֶת וגו' וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת' וגו'.
הגמרא מביאה ראייה אחרת: אָלָא אָמַר רַבָּא, למדנו זאת ממה
דתיניא, נאמר בפר כהן משיח (ויקרא יא ז) 'אֵת עוֹר הַפָּר וְאֵת כָּל
בְּשָׂרוֹ עַל רֵאשׁוֹ וְעַל כְּרָעֵיו וְקִרְבּוֹ וּפְרָשׁוֹ, והוציא את כל הפר אֵל
מחוץ למִחֲנֶה וגו' וְשָׂרְף אֹתוֹ עַל עֵצִים בְּאֵשׁ' וגו'. מלשון 'והוציא'
משמע שיוציאו כולו בהוצאה אחת, מִלְּמַד שְׁמוּצִיאֵי שְׁלָם מבלי
לנתחו תחילה.
הברייתא מבררת האם דין זה הוא גם בשריפת הפר: יָבֹל גַּם יִשְׂרְפֵנוּ
שְׁלָם, לפיכך נֶאֱמַר כָּאֵן בפר כהן משיח רֵאשׁוֹ וּכְרָעֵיו, שכתוב בו
(שם) 'עַל רֵאשׁוֹ וְעַל כְּרָעֵיו, וְנֶאֱמַר לְחֶלֶן בְּעוֹלָה רֵאשׁוֹ וּכְרָעֵיו,
שכתוב בה (שם א ח) 'אֵת הָרֵאשׁוֹ וגו' וְקִרְבּוֹ וּכְרָעֵיו' וגו', ולומדים
בגזירה שוה, מֵה לְחֶלֶן בְּעוֹלָה, הקטרתה על גבי המזבח היא עַל יְדֵי
נִיתוּחַ תְּחִילָה, שנאמר בה (שם א ח) 'וְנִתְּחָ אֹתָהּ לְנִתְחָיָהּ, אַף כָּאֵן בפר
כהן משיח, שריפתו היא עַל יְדֵי נִיתוּחַ תְּחִילָה.
הברייתא מבררת האם נלמד מעולה דין נוסף בפר כהן משיח: אֵי
כדברין, מֵה לְחֶלֶן בְּעוֹלָה הקטרתה היא בְּהַפְשֵׁט – שמפשיט עורה
קודם שמקטירה, אַף כָּאֵן נָפִי – גם בפר כהן משיח תהיה שריפתו
בְּהַפְשֵׁט – שיפשיט עורו קודם שישרפנו. משיבה הברייתא: תְּלֻמוֹד
לְזֹמֵר 'וְקִרְבּוֹ וּפְרָשׁוֹ', מכאן ששורפו בעודו בעורו.

מִדְּהַנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל לְעִיל (בב), שלומדים הלכות מסוימות
בהזאת דמו של שעיר יום הכיפורים בקל וחומר משעירי עבודה זרה,
אף שבשעירי עבודה זרה נלמדו דינים אלו מפר כהן משיח בהיקש.
מבררת הגמרא: דְבַר הַלְּמַד בְּהִיקָשׁ, מהו שִׁילְמַד בְּבִנְיָן אָב.
משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, אם הלמד מדיקש מלמד בבנין אב,
מדוע נכתב פסוק מיוחד באשם (ויקרא א ז) 'בַּמִּקְוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחָטוּ אֶת
הָעֹלָה יִשְׁחָטוּ אֶת הָאֲשָׁם' ללמד שנשחט בצפון בעולה, הרי מוטב
שלא לְבַתּוֹב את דין שחיטת צְפוּנָה בְּאֲשָׁם, וְתִיתִי (–ותלמדנו) מִבְּנִין
אָב מִחֻטָּאת. לָמָּא הֲלִכְתָּא בְּתַבְיָה באשם, על כרחך מפני שדין
צפון בחטאת נלמד בה מעולה בהיקש, ולפיכך אי אפשר ללמד
ממנה לאשם בבנין אב. לָא לְמִימְרָא – האם אין מכאן ראייה, דְבַר
הַלְּמַד בְּהִיקָשׁ, אֵין חוּזר וּמְלַמַּד בְּבִנְיָן אָב.
הגמרא מקשה על רבי ירמיה: וְלִישְׁעֵמֶיךָ – ולדברין שהטעם שלא
למדנו את דין צפון באשם מחטאת הוא מפני שדין זה נלמד בה
מדיקש, אם כן תִּיתִי דין צפון באשם מִבְּנִין אָב מְעוּלָה, שכתוב בה
דין זה במפורש. ועל כרחך, מָאִי טַעְמָא לָא אֲתִי – מדוע הוא לא
נלמד משם, מְשוּם דְאִיבָא לְמִיפְרָה, מֵה לְעוּלָה החמורה שָׁבֵן היא
קריבה בְּלִיל על המזבח ולכן טעונה צפון, מֵה שאין כן אשם, ששררו
נאכל לכהנים, דין הוא שלא יהיה טעון צפון, אם כן בְּחֻטָּאת נָפִי
אִיבָא לְמִיפְרָה, מֵה לְחֻטָּאת החמורה שָׁבֵן מִכְּפָרִית עַל חֵיבִי
בְּרִיתוֹת ולכן טעונה צפון, מֵה שאין כן אשם שאינו מכפר על חיבוי
כריתות דין הוא שלא יהיה טעון צפון. ונמצא שאין מכאן ראייה
שדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב.
הגמרא מביאה ראייה אחרת שדבר הלמד מדיקש אינו חוזר ומלמד
בבנין אב. אומרת הגמרא: אמנם חָדָא מְחַדָּא לָא אֲתִיא – אחד
מאחד אינו נלמד, כלומר, אי אפשר ללמוד את דין צפון באחד
הקרבנות, אשם או חטאת או עולה, בבנין אב מחבירו, מכל מקום אם
הלמד מדיקש חוזר ומלמד בבנין אב תִּיתִי חָדָא מִתְרַתִּי – תלמד את
דין צפון באחד מהם בבנין אב מן השנים האחרים. היינו שיכתב הדין
באחד מהם במפורש ובשני יהיה נלמד בהיקש ויחזרו שניהם וילמדו
לשלישי בדן טעונה הושה'. ועל כרחך מֵה שאין לומדים כן, מפני שדבר
הלמד מדיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב.
דוחה הגמרא: מָהִי תִיתִי – מאיזה מהם תלמד זאת, הרי אם תאמר
שלא נִבְתּוֹב רְחֻמָּנָא את דין צפון בעוּלָה וְתִיתִי מִחֻטָּאת וְאֲשָׁם, יש
לפרוך, מֵה לְהִנָּךְ (–לחטאת ואשם) החמורים שָׁבֵן מִכְּפָרִין ולפיכך
טעונים צפון, מֵה שאין כן עולה שהיא דורון ואינה באה לכפר דין
הוא שלא תהיה טעונה צפון. ואם לא נִבְתּוֹב רְחֻמָּנָא את דין צפון
בְּחֻטָּאת וְתִיתִי מֵהִנָּךְ – מעולה ואשם, הרי יש לפרוך, מֵה לְהִנָּךְ
(–לעולה ואשם) שָׁבֵן הקפידה התורה בהם להביאם מבהמות וְכָרִים
בלבד, ולפיכך יש לומר שהקפידה עליהם גם שיהיו טעונים צפון, מֵה
שאיין כן בחטאת שבאה לפעמים מן הזכרים ולפעמים מן הנקיבות,
דין הוא שלא תהיה טעונה צפון. ואם לא נִבְתּוֹב את דין צפון בְּאֲשָׁם
וְתִיתִי מֵהִנָּךְ – מעולה וחטאת, הרי יש לפרוך, מֵה לְהִנָּךְ (–לעולה
וחטאת) החמורים שָׁבֵן יִשְׁנֵן צְצִיבוֹר בְּנִיחִיד – שיש מהן קרבנות
ציבור ולא רק קרבנות יחיד, ולכן טעונים צפון, מֵה שאין כן אשם
שאינו בא אלא ביחיד, דין הוא שלא יהיה טעון צפון. ונמצא שאי
אפשר ללמוד את האחד משני חבריו בבנין אב.
הגמרא מבררת את דינו דבר הלמד מגזירה שוה, האם הוא חוזר
ומלמד בהיקש או בגזירה שוה או בקל וחומר או בבנין אב. ומבררת
תחילה, האם הוא יכול לחזור וללמד בהיקש: דְבַר הַלְּמַד בְּגִזְרָה
שְׁוֵה, מהו שִׁילְמַד בְּהִיקָשׁ. משיבה הגמרא: אָמַר רַב פֶּאֶסָא, למדנו
זאת ממה שנאמר בקרבן תורה (ויקרא יא ז) 'וְזֹאת תֹרֶת וְכַח
הַשְּׁלָמִים [וגו'] אֵל עַל תּוֹרָה יִקְרִיבוּ' וגו', הקיש הכתוב את קרבן
תורה לקרבן שלמים, ומכאן לְמַדְנוּ לְתוֹרָה שְׁפָאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר –
שמותר להביא תורה מכסף מעשר שני, מִדְּאֲשָׁבְחֵן שְׁלָמִים דְאֲתוּ
מִמַּעֲשֵׂר – שהרי מצאנו בשלמים שמותר להביאם מכסף מעשר שני,
ולומדים דין זה משלמים לתורה בהיקש. והרי שְׁלָמִים גּוֹפְיָהוּ מִנָּא
לָן – מהיכן למדנו זאת בשלמים עצמם, מגזירה שוה, דְבַרְתִּיב

ולא לנו, אפשר שבא לרמוז שפרעה אמר כי רעה נגד פניכם כי ראה חורבן הבית וישראל גולים ולא ראה ימות המשיח וזה שאמר כי ידבר פרעה תנ"ו גימ' תמו"ז א"ב המה לכם למופת שיחרב הבית בהם אבל אתה השלך המטה ויבלע מטותם ויראה שלבסוף אחרית רשעים נכרתה והמה יאבדו וישראל ישארו וזה ימות המשיח שיבא במהרה בימינו אמן.
מגיד תהלות

ה, יט – ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה אות הזה

ה. שמעתי מדורשי רשומות שאמרו רמז בזה הפסוק (שמות ח, יט) ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהי האות הזה. כי הנה פדת כתיב חסר והי' ראוי להיות מלא, וכמ"ש רש"י באיכה בפסוק (איכה א, ו) וילכו בלא כח לפני כל רודף, שבמקרא חסר, בר מן דין כי רדיפה מלאה נרדפו. על כן אמר למחר יהי האות הזה כלומר (תנחומא בא, יג) יש מחר שהוא לאחר זמן ורמז על גאולה אחרונה אז יהי מלא באות הזה כך שמעתי.

והנה אתן תוספות ביאור. רש"י כתב בפרשת בחקותי בפסוק (ויקרא כו, מב) וזכרתי את בריתי יעקוב בה' מקומות נכתב יעקב מלא ואלהיו חסר, בחמשה מקומות נטל יעקב אות משמו של אליהו עירבון שיבא ויבשר גאולת בניו.

וענין ה' פעמים ו' רמז לוא"ו וה"א מהשם ויעקב הוא מרכבה לשם ידו"ד על כן נטל למשכון מן אליהו ה' פעמים ו' שיתגלה בגאולה אחרונה והה"א שהיא הנקיבה תתייחד עם וא"ו שהוא הזכר ויתעלה לאותיות י"ה ומשירה חדשה תהי' שיר חדש ונקיבה תסובב גבר והיו לאחד והשירה הזאת שהוא לשון נקיבה יהי' השיר הזה.

וזה למחר יהי' האות הזה דהיינו וא"ו שיתמלא פדות וגם גאולי, ואמר הזה כי זאת תהי' כמו זה רמז לדבר במספר קטן עולה זאת כמו זה ועולה י"ב נגד י"ב צירופי שם הוי"ה שיהי' ידו"ד אחד ושמו אחד, וכתוב (מיכה ז, טו) כימי צאתך ממצרים כן אראנו נפלאות, אמנם יציאת מצרים יהי' טפל וגאולה אחרונה עיקר ואז יקיים בעצם למען שיתי אותותי אלה.

של"ה על התורה

ה. אחד הטעמים לד' כוסות של פסח הוא שהם כנגד ד' כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם, וכנגדן עתיד הקב"ה להשקות את ישראל ארבע כוסות של נחמות (ירושלמי פסחים רפ"י, ב"ר פה, ה).
– שייכות ד' כוסות דלעתיד לחג הפסח מובן עפ"י הידוע שביציאת מצרים נפתח הצנור גם לגאולה העתידה – ומוזה מובן (במכל שכן) ענין הד' כוסות דאחרון של פסח, בסופו של יום, בסעודת משיח, שהוא כדי לעורר את גילוי הד' כוסות דלעתיד.

כי כל הגילויים דלעתיד תלויים בעבודתינו עכשיו (וההכנה אינה רק להסיר את הדברים המונעים להגילוי דלעתיד, על ידי העבודה דסוד מרע, אלא גם לעורר ולהמשיך את הגילויים דלעתיד), ועל ידי שתיית הד' כוסות ממשיכים וממהרים את גילוי הד' כוסות דלעתיד.

לקוטי שיחות חלק ד עמוד 1298

ו, כ – ויקח עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה ותלד לו את אהרן ואת משה ושני חיי עמרם שבע ושלישים ומאת שנה

ו. ויקח עמרם את יוכבד דודתו. והתורה עתידה לומר ערות דודתך לא תגלה, ושבט לוי קבע מדרש במצרים ולא פסקה מהם תורה ועליהם נאמר יורו משפטיך ליעקב.

אלא הטעם הוא כמ"ש בענין תמר שיחס המלכות ותפארת כל ישראל ומלך המשיח הוא ממונה, וכדי להסיח דעתו של שטן שלא יקטרג ויארב לו בדרך נעשה אותו ענין כדי שיאמר שתפארת ישראל ומלך המשיח אינם אלא ממקום שהוא בתכלית הקדושה והטהרה עד אין סוף ומוזה הענין א"א לצאת ויסיח דעתו.

כן הי' כאן בגואל הראשון כדי שייסיח דעתו ובפרט בשעת הסכנה של גזרת כל הבן הילוד וגו', אם הי' יודע הי' מקטרג, לזה בא עד"ז, ועי' סתם הדברים ואמר וילך איש ולא פירש מי הוא, ויקח את בת לוי ולא פירש מי היא, והיתה בת קל"ג שנה.

שפתי כהן

ז, ט – כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין

ז. כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת. אומרו לכם

המשך ביאור למס' זבחים ליום חמישי עמ' א

מבררת הגמרא: מאי תלמודא – כיצד לומדים זאת מ'קרבן ופ'ש'ו'.
משיבה הגמרא: אָמַר רַב פֶּפְאֵה, נאמר בפר כהן משיח (ויקרא ד יא-ב)
יָאֵת עוֹר הַפָּר וְאֵת כָּל בְּשָׂרוֹ וְגו' וְקָרְבוֹ וּפְרָשׁוֹ וְגו' וְשָׂרְף וְגו', הקיש
הכתוב את שריפת בשרו ועורו לשריפת קרבן ופרשו, ללמד שְׂפָשִׁים
שְׂפָרְשׁוֹ נשרף בעודו בְּקָרְבוֹ, שהרי דבר מגונה הוא להוציא את

פרשו ולשורפו בעין, כָּךְ בְּשָׂרוֹ נשרף בעודו בְּעוֹרָו.
המשך ראיית רבא: וְתַנְיָא בענין שריפת פר ושעיר של יום הכיפורים,
רַבִּי אֱלֵאָר, נֶאֱמַר כָּאֵן בפר ושעיר של יום הכיפורים 'עוֹר' ו'בְּשָׂר'
[ו'פְרָשׁוֹ], שכתוב במ (ויקרא טו כז) וְשָׂרְפוּ בְּאֵשׁ אֵת עֲרֹתָם וְאֵת בְּשָׂרָם
וְאֵת פְּרָשָׁם,

1 משיבה הגמרא: יש לפשוט ספק זה באמצעות קל וחומר. ומה גזירה
 2 שנה שכוחה חלש בזה שאינה למידה בהיקש, היינו שאי אפשר
 3 לחזור וללמוד בגזירה שיה דין שנלמד בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו
 4 מדרבי יוחנן, ואף על פי כן ראינו שהנלמד מגזירה שיה חזר ומלמד
 5 בגזירה שנה, כפי שלמדנו מדרבי בר הווא, קל וחומר שכוחו יפה,
 6 הלמד בהיקש, היינו שאפשר לחזור וללמוד בקל וחומר דין שנלמד
 7 בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, אינו דין
 8 (שתלמד) [שילמד] בגזירה שנה.
 9 מבררת הגמרא: דבר הלמד בקל וחומר, מהו שילמד בקל וחומר.
 10 משיבה הגמרא: יש לפשוט ספק זה באמצעות קל וחומר. ומה גזירה
 11 שנה שכוחה חלש בזה שאינה למידה בהיקש, היינו שאי אפשר
 12 לחזור וללמוד בגזירה שיה דין שנלמד בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו
 13 מדרבי יוחנן, ואף על פי כן ראינו שהנלמד מגזירה שיה חזר ומלמד
 14 לדבר אחר בקל וחומר, כדאמרן לעיל, קל וחומר שכוחו יפה,
 15 הלמד מהיקש, היינו שאפשר לחזור וללמוד בקל וחומר דין שנלמד
 16 בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, אינו דין
 17 שילמד בקל וחומר.
 18 מוסיפה הגמרא: וזהו קל וחומר בן קל וחומר, כלומר, קל וחומר
 19 זה הנלמד מדבר הלמד בקל וחומר, אנו למידים אותו מדבר שאף
 20 אותו למדנו בקל וחומר. שהרי את הכלל שאפשר ללמוד קל וחומר
 21 מדבר הלמד בקל וחומר למדנו מהכלל של גזירה שיה שחזרת
 22 ומלמדת בקל וחומר, והכלל ההוא של גזירה שיה אף אותו למדנו
 23 לעיל באמצעות קל וחומר.
 24 מקשה הגמרא: והרי זה לא רק קל וחומר בן קל וחומר, אלא קל
 25 וחומר בן גנו של קל וחומר הוא. כלומר, שלשה קל וחומר יש כאן.
 26 שהרי את הכלל שאפשר ללמוד דין בתורה בקל וחומר מדבר הלמד
 27 מקל וחומר, למדנו באמצעות שני קל וחומר, שהרי למדנו מהכלל
 28 של גזירה שיה באמצעות קל וחומר והכלל של גזירה שיה עצמו
 29 נלמד אף הוא בקל וחומר, ונמצא שכשאנו לומדים את הדין ההוא
 30 בתורה צריכים אנו עבורו לשלש קל וחומר. ולא מצאנו שאפשר
 31 ללמוד דין בקדשים באמצעות שלשה קל וחומר. הגמרא מביאה
 32 ראייה אחרת: אלא נלמד את הכלל שדבר הלמד מקל וחומר חזר
 33 ומלמד בקל וחומר נוסף, באמצעות קל וחומר אחר. ומה היקש שכוחו
 34 חלש בזה שאין הוא חזר ומלמד בהיקש נוסף כמיהו, כפי שלמדנו
 35 מדרבנא אי מדרבנא, ואף על פי כן ראינו שחזר ומלמד בקל
 36 וחומר, כפי שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, גזירה שנה שכוחה
 37 יפה, החזרת ומלמדת לדבר אחר בגזירה שנה חבירה (כמיהו),
 38 כפי שלמדנו מדרבי בר הווא, אינו דין שתחזור ותלמד
 39 בקל וחומר.
 40 מבררת הגמרא: דבר הלמד בגזירה שנה, מהו שילמד בבנין אב.
 41 אומרת הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 42 הגמרא מבררת את דיני דבר הלמד מקל וחומר, האם הוא חזר
 43 ומלמד בהיקש או בגזירה שיה או בקל וחומר או בבנין אב. ומבררת
 44 תחילה האם הוא יכול לחזור וללמוד בהיקש. דבר הלמד בקל וחומר,
 45 מהו שילמד בהיקש. משיבה הגמרא: יש לפשוט ספק זה באמצעות
 46 קל וחומר. ומה גזירה שנה שכוחה חלש בזה שאינה למידה
 47 בהיקש, היינו שאי אפשר לחזור וללמוד בגזירה שיה דין שנלמד
 48 בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו מדרבי יוחנן (לעיל מט), ואף על פי כן
 49 ראינו שהנלמד מגזירה שיה חזר ומלמד לדבר אחר בהיקש, כפי
 50 שלמדנו מדרב פפא, קל וחומר שכוחו יפה, הלמד מהיקש, היינו
 51 שאפשר לחזור וללמוד בקל וחומר דין שנלמד בתחילה מהיקש, כפי
 52 שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, אינו דין שילמד בהיקש. מקשה
 53 הגמרא: הניחא דאית ליה דרב פפא – מובן הדבר למי שסובר
 54 כרב פפא שהולכים אחר הלמד, ולשיתנו דבר הלמד מגזירה שיה
 55 חזר ומלמד בהיקש. אלא למאן דאית ליה דרב פפא, ולשיתנו לא
 56 נפשט הספק האם דבר הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בהיקש, מאי
 57 איכא למימר – איך נפשט הספק האם דבר הלמד מקל וחומר חזר
 58 ומלמד בהיקש, והי בטל הקל וחומר שממנו נפשטנו ספק זה. אומרת
 59 הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 60 מבררת הגמרא: דבר הלמד בקל וחומר, מהו שילמד בגזירה שנה.

1 ונאמר להלן בפר כהן משיח 'עוד' ו'בשר' ו'פרש', שכתוב בו (ויקרא ד
 2 יא) 'את עור הפר ואת כל בשרו וגו' וקרבו ופרשו', ולומדים בגזירה
 3 שיה, מה להלן בפר כהן משיח, שריפתו היא על ידי ניתוח תחילה
 4 ושלא בהפשט אלא בעודו בעורו, אף כאן בפר ושעיר של יום
 5 הכיפורים, תהיה שריפתם על ידי ניתוח תחילה ושלא בהפשט
 6 עורם. הרי שלומדת הברייתא את דין ניתוח פר ושעיר של יום
 7 הכיפורים בגזירה שיה מפר כהן משיח, ובפר כהן משיח עצמו למדנו
 8 זאת בגזירה שיה מעולה, ומכאן שדבר הלמד מגזירה שיה חזר
 9 ומלמד בגזירה שיה.
 10 מבררת הגמרא: דבר הלמד בגזירה שנה, מהו שילמד בקל וחומר.
 11 משיבה הגמרא: יש לפשוט ספק זה באמצעות קל וחומר. ומה היקש
 12 שכוחו חלש בזה שאינו חזר ומלמד לדבר אחר בהיקש, כפי שלמדנו
 13 אי מדרבנא – או מדרשת רבא (לעיל מט), אי מדרבנא – או מדרשת
 14 רבינא (ס), ואף על פי כן ראינו שחזר ומלמד לדבר אחר בקל
 15 וחומר, כפי שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל (לעיל מט), גזירה שנה
 16 שכוחה יפה, החזרת ומלמדת לדבר אחר בהיקש, כפי שלמדנו
 17 מדרב פפא (לעיל ע"א), אינו דין שתחזור ותלמד בקל וחומר.
 18 הקל וחומר שבאמצעותו פשטה הגמרא את הספק, בניו על הכלל
 19 שדבר הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בהיקש. אמנם כלל זה הוא
 20 דווקא לדעת רב פפא לעיל, ובגמרא שם הובאה גם דעת החולקת על
 21 רב פפא, לפיכך מקשה הגמרא: הניחא למאן דאית ליה דרב פפא
 22 – קל וחומר זה מובן לפי מי שסובר כרב פפא, שלגבי הכלל
 23 שבקדשים אין דבר הלמד חזר ומלמד הולכים אחר הדבר הלמד,
 24 ולפי דבריו נפשט הספק שהסתפקנו לעיל (ע"א) שדבר הלמד מגזירה
 25 שיה אכן חזר ומלמד בהיקש, וממילא אפשר ללמוד בקל וחומר
 26 שדבר הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בקל וחומר. אלא למאן דאית
 27 ליה דרב פפא – אבל למי שאינו סובר כרב פפא (מר וטרא בריה
 28 דרב מרי), אלא סובר שהולכים אחר הדבר המלמד, ולפי דבריו לא
 29 נפשט הספק האם דבר הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בהיקש,
 30 כמבואר לעיל (ע"א) מאי איכא למימר – איך נפשט הספק האם דבר
 31 הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בקל וחומר, הרי בטל הקל וחומר
 32 שממנו פקשנו לפשוט ספק זה. הגמרא מביאה ראייה אחרת: אלא
 33 נלמד את הכלל הזה באמצעות קל וחומר אחר. ומה היקש שכוחו
 34 חלש בזה שאין הוא חזר ומלמד בהיקש נוסף כמיהו, כפי שלמדנו
 35 מדרבנא אי מדרבנא, ואף על פי כן ראינו שחזר ומלמד בקל
 36 וחומר, כפי שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, גזירה שנה שכוחה
 37 יפה, החזרת ומלמדת לדבר אחר בגזירה שנה חבירה (כמיהו),
 38 כפי שלמדנו מדרבי בר הווא, אינו דין שתחזור ותלמד
 39 בקל וחומר.
 40 מבררת הגמרא: דבר הלמד בגזירה שנה, מהו שילמד בבנין אב.
 41 אומרת הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 42 הגמרא מבררת את דיני דבר הלמד מקל וחומר, האם הוא חזר
 43 ומלמד בהיקש או בגזירה שיה או בקל וחומר או בבנין אב. ומבררת
 44 תחילה האם הוא יכול לחזור וללמוד בהיקש. דבר הלמד בקל וחומר,
 45 מהו שילמד בהיקש. משיבה הגמרא: יש לפשוט ספק זה באמצעות
 46 קל וחומר. ומה גזירה שנה שכוחה חלש בזה שאינה למידה
 47 בהיקש, היינו שאי אפשר לחזור וללמוד בגזירה שיה דין שנלמד
 48 בתחילה מהיקש, כפי שלמדנו מדרבי יוחנן (לעיל מט), ואף על פי כן
 49 ראינו שהנלמד מגזירה שיה חזר ומלמד לדבר אחר בהיקש, כפי
 50 שלמדנו מדרב פפא, קל וחומר שכוחו יפה, הלמד מהיקש, היינו
 51 שאפשר לחזור וללמוד בקל וחומר דין שנלמד בתחילה מהיקש, כפי
 52 שלמדנו מדרבנא דבי רבי ישמעאל, אינו דין שילמד בהיקש. מקשה
 53 הגמרא: הניחא דאית ליה דרב פפא – מובן הדבר למי שסובר
 54 כרב פפא שהולכים אחר הלמד, ולשיתנו דבר הלמד מגזירה שיה
 55 חזר ומלמד בהיקש. אלא למאן דאית ליה דרב פפא, ולשיתנו לא
 56 נפשט הספק האם דבר הלמד מגזירה שיה חזר ומלמד בהיקש, מאי
 57 איכא למימר – איך נפשט הספק האם דבר הלמד מקל וחומר חזר
 58 ומלמד בהיקש, והי בטל הקל וחומר שממנו נפשטנו ספק זה. אומרת
 59 הגמרא: תיקו – תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 60 מבררת הגמרא: דבר הלמד בקל וחומר, מהו שילמד בגזירה שנה.